

Temanotat

**Iran/Afghanistan: Afghanere i Iran –
kulturelle forhold**

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

In the years following 1979, many Afghans have taken residency in Iran, primarily as a result of acts of war, insecurity and poor governance in their country of origin. Of the between three and four million Afghans living in Iran today, about half are legal residents, while the rest stay illegally in the country. Afghans in Iran are a complex population, and a very diverse group in terms of residence status, length of residence, and personal and financial resources.

This report focuses on cultural aspects; how and to what extent Afghans in Iran are affected by the Iranian society. Issues such as contact with networks and relatives in Afghanistan, whether residency in Iran changes Afghan identity and mindset, and whether long residency in Iran changes women's status and freedom of movement, are addressed. Furthermore, the report concerns marriage traditions and whether these are affected by Iranian society.

SAMMENDRAG

I årene etter 1979 har afghanere tatt opphold i Iran, primært som følge av krigshandlinger, usikkerhet og vanstyre i hjemlandet. Av de mellom tre og fire millioner afghanere som i dag oppholder seg i Iran, har om lag halvparten lovlig opphold, mens de resterende oppholder seg ulovlig i landet. Den afghanske befolkningen i Iran er sammensatt og lite ensartet både hva gjelder oppholdsstatus, oppholdstid, samt personlige og økonomiske ressurser.

Dette notatet har fokus på kulturelle forhold; hvordan og i hvilken grad afghanere i Iran påvirkes av det iranske storsamfunnet. Spørsmål som belyses er kontakt med nettverk og slekt i Afghanistan, hvorvidt opphold i Iran endrer den afghanske identiteten og tankesettet, og om oppholdstid i Iran endrer kvinners posisjon og bevegelsesfrihet. Videre fokuseres det på ekteskapstradisjoner og hvorvidt disse påvirkes av det iranske storsamfunnet.

INNHold

1. Innledning	6
2. Afghanerne i Iran	7
2.1 En sammensatt afghansk befolkning	8
2.1.1 Etnisitet og bosted	9
3. Migrasjon og identitet	10
3.1 Første-, andre- og tredjegerasjon	11
4. Kontakt med nettverk i Afghanistan	12
4.1 Kommunikasjonskanaler	12
4.2 Kunnskap om nettverk i Afghanistan	13
4.3 Forventninger om bistand fra nettverk	13
5. Bevegelser over grensen mellom Afghanistan og Iran	14
5.1 Besøk til Afghanistan	15
5.2 Besøk fra Afghanistan	16
6. Tilpasning til det iranske storsamfunnet	17
6.1 Arbeid og arbeidsmarkedet	18
6.2 Skole og utdanning	19
6.3 Hushold og familiestruktur	20
6.3.1 <i>Kvinner</i>	21
6.3.2 <i>Kvinnelede hushold (female-headed household)</i>	21
6.4 Tradisjoner og ekteskapsinngåelse	22
7. Referanser	25

1. INNLEDNING

Det bor mellom tre og fire millioner afghanere i Iran, og mange av dem har bodd i landet i flere tiår. En stor andel av afghanerne som søker beskyttelse i Norge og Skandinavia, har hatt kortere eller lengre opphold i Iran. De aller fleste har reist gjennom Iran på vei til Europa.

Dette notatet har fokus på kulturelle forhold, og hovedproblemstillingen er hvordan og i hvilken grad afghanerne i Iran påvirkes av det iranske storsamfunnet. Dette er et omfattende tema og notatet er derfor avgrenset til enkelte problemstillinger, eksempelvis i hvor stor grad afghanerne opprettholder kontakt med familie og slekt i Afghanistan? Hvordan og gjennom hvilke kanaler skjer kontakten? Endres ekteskapsmønsteret for afghanerne som har oppholdt seg lenge i Iran? I hvor stor grad endres afghanske kvinners posisjon og bevegelsesfrihet – kan eksempelvis afghanske kvinner etablere egne hushold i Iran?

Det er gjort relativt lite forskning på den store gruppen afghanere i Iran. Det foreligger også begrenset med pålitelige skriftlige kilder som beskriver situasjonen for afghanerne. På denne bakgrunnen besluttet Landinfo, sammen med den svenske landkunnskapsenheten Lifos, å gjennomføre en informasjonsinnhentingsreise til Iran høsten 2017. Delegasjonen besøkte Teheran og Mashhad. Informasjonen som presenteres i dette notatet, er i all hovedsak informasjon som ble innhentet på reisen.

De muntlige kildene som delegasjonen møtte er alle bosatt i Iran. De fleste afghanske samtalepartnere kan karakteriseres som primærkilder, og informasjonen de formidlet var basert på deres egne erfaringer, erfaringene til deres nærmeste eller organisasjonen de representerer. Det kan medføre at fremstillingen som her presenteres preges av deres subjektive erfaringsmateriale og synspunkter.

Utfordringen med å innhente informasjon om afghanere i Iran, er at befolkningen er svært sammensatt og at det derfor er vanskelig å generalisere. Delegasjonen forsøkte å møte et bredt spekter av samtalepartnere som tilhører ulike sjikt, representanter for ulike miljøer, afghanere med lovlig opphold, men også afghanere som oppholder seg ulovlig i landet, de såkalt udokumenterte. Delegasjonen besøkte også en flyktningeleir i den østlige Khorasan-provinsen.

Det er likevel et faktum at en overvekt av de muntlige kildene tilhører de mer privilegerte gruppene i landet, noe som kan medføre at informasjonen som her formidles ikke nødvendigvis gjenspeiler situasjonen for de mest sårbare. En annen mulig feilkilde, er at utvalget av muntlige kilder ikke representerer alle etniske grupper som bor i landet, samt at de aller fleste var bosatt i større byer. En stor andel av informantene er hazaraer og er bosatt i urbane områder, og delegasjonen møtte få afghanere med pashtunsk og usbekisk bakgrunn. Menn var sterkt overrepresentert blant informantene, hvilket kan medføre at kvinneperspektivet ikke i tilstrekkelig grad er belyst. Delegasjonen møtte imidlertid flere NGOer som arbeider med sårbare grupper, som hadde mye informasjon og høy bevissthet om kvinner og de udokumentertes situasjon.

Iranske myndigheter deltok som observatør på deler av programmet. Selv om dette tilsynelatende ikke påvirket informantenes vilje til å dele erfaringer og synspunkter, kan likevel myndighetenes tilstedeværelse ha bidratt til selvsensur og at enkelte informasjonsbiter ikke ble formidlet.

De muntlige kildene er anonymiserte og de refereres verken med navn eller organisasjonstilknytning. Informasjonen som ble innhentet er i all hovedsak ukontroversiell, men kildene er likevel anonymiserte for å forsikre at de ikke får problemer med myndigheter eller andre som følge av informasjonen de har formidlet.

Informasjon fra de muntlige kildene er supplert med skriftlige kilder, hovedsakelig kilder som er åpne og offentlig tilgjengelige.

Notatet må ses i sammenheng med den svenske landkunnskapsenheten Lifos' rapport *Afghaner i Iran* av 10. april 2018 (Lifos 2018). Lifos rapport belyser blant annet ulike gruppers legale status, tilgang til velferdstjenester og dokumenter. Lifos rapport kan med fordel leses i forkant av dette temanotatet. Landinfos respons *Iran/Afghanistan: Formelle forhold knyttet til ekteskap og skilsmisse blant afghanske borgere i Iran* av 16. april 2018 omhandler ekteskap og skilsmisse blant afghanere i Iran.

2. AFGHANERNE I IRAN

Afghanistan har en lang historie med ulike former for migrasjon. Det er en rekke forhold som har styrt og påvirket bevegelsen av migranter mellom Afghanistan og nabolandene. Året 1979 er begynnelsen på den «moderne» historien om migrasjon fra Afghanistan til Iran, og i tiden etter dette har afghanere tatt opphold i Iran primært av sikkerhetsmessige grunner; som følge av krigshandlinger, usikkerhet og vanstyre i hjemlandet (Abbasi-Shazazi & Sadeghi 2014, s. 3). I flere av Irans provinser utgjør afghanerne en betydelig andel av befolkningen; eksempelvis er tolv prosent av befolkningen i den sørlige Kerman-provinsen afghanere (samtale med INGO B; INGO C i Teheran, november 2017).

Om lag halvparten av afghanerne i Iran har lovlig opphold, enten ved at de er amayesh¹-registrerte eller ved at de har afghansk pass og visum. De resterende oppholder seg ulovlig i landet. Uavhengig av status og grad av integrasjon i det iranske samfunnet, så anses afghanerne som gjester, og iranske myndigheters holdning er at de skal hjem til Afghanistan. Det er begrensede mulighet for at afghanere, selv familier som har oppholdt seg i landet i generasjoner, får statsborgerskap² eller varig opphold. Nyankomne har ikke mulighet til å søke om beskyttelse. I Irans asylsystem finnes ikke prosedyrer for å vurdere enkeltindividets behov for beskyttelse (samtale med internasjonal NGO A i Teheran, november 2017).³

¹ Iranske myndigheter har gitt afghanere som kom til landet før 2001 anledning til å registrere seg. De såkalte amayesh-registrerte har lovlig opphold i landet, forutsatt at de har gjenregistrert seg ved samtlige registreringsrunder som har funnet sted (se Lifos 2018, s. 10-13).

² Et unntak er afghanske kvinner som gifter seg med iranske menn, kvinnen blir da etter loven iransk borger. Barn født i Iran med iransk mor og afghansk far, og hvis foreldres ekteskap er registrert hos iranske myndigheter, kan søke om iransk statsborgerskap innen ett år etter at de fyller 18 år. Ved en eventuell innvilgelse vil vedkommende måtte frasi seg sin fars statsborgerskap (Landinfo 2018).

³ Iran ratifiserte flyktningkonvensjonen i 1976, men reserverte seg mot artiklene 17, 23, 24 og 26 (disse omhandler blant annet retten til lønnsarbeid og retten til fri bevegelse) (Glazebrook & Abbasi-Shavazi 2007).

Det er en utbredt oppfatning blant afghanerne at de ikke har en fremtid i Iran, hvilket er en forklaring for hvorfor afghanere de siste årene – og særlig 2015 og 2016 – i stort antall har valgt å reise til tredjeland og Europa. Det gjelder også de som har lovlig opphold i landet. Afghanere i Iran står overfor følgende valg: forbli i Iran, reise tilbake til Afghanistan eller remigrere, eksempelvis til Europa. Ifølge en migrasjonsforsker (samtale i Teheran, november 2017) kan graden av integrasjon i Iran bidra til å forklare den enkeltes valg. De som er godt sosialt og økonomisk integrert, ønsker å forbli i Iran. Blant de som har en lav grad av sosial og økonomisk integrasjon, ønsket 60 prosent å reise til tredjeland, ifølge studier foretatt av migrasjonsforskeren.

Iranske myndigheters offisielle holdning er at inntil forholdene i Afghanistan ligger til rette for retur, skal Iran behandle sine gjester, og muslimske brødre og søstre, bra.⁴ Oppholdet i Iran skal bidra til at de blir selvhjulpne, i stand til å forsørge seg selv og bygge opp Afghanistan når de kommer hjem. Et dekret av 2015 om at alle barn, også barn av familier som oppholder seg ulovlig i landet, har rett til gratis 12-årig grunnskole, må ses i lys av dette.⁵ Familier som har barn på skole er beskyttet mot deportasjon. Iranske myndigheter må balansere ulike hensyn, og det er åpenbart at dekretet kan ha en sterk pull-effekt. Daglig krysser to tusen afghanere grensen fra Afghanistan til Iran (samtale med INGO A i Teheran, november 2017). Spørsmålet mange stiller seg er hvor lenge dette er bærekraftig, og hvor lenge Iran klarer å håndtere den store tilstrømmingen.

2.1 EN SAMMENSATT AFGHANSK BEFOLKNING

Det finnes ikke en felles historie som beskriver situasjonen til afghanere i Iran, men det er mange ulike beretninger som handler om både suksess og fiasko, om iranere som møter afghanerne med stor velvilje, men også om grov diskriminering og trakassering. Den afghanske befolkningen i Iran er en sammensatt og lite ensartet gruppe. Profilene dekker et bredt spekter; på den ene siden er unge gutter som kom for få dager siden, på den andre siden er store familienettverk som har bodd i landet i flere tiår. En migrasjonsforsker (samtale i Teheran, november 2017) understreket at det ikke er mulig å generalisere, at stereotypier ikke beskriver virkeligheten: afghanerne i landet er ulike både hva gjelder status, oppholdstid, personlige og økonomiske ressurser, samt grad av tilpasning til det iranske samfunnet.

Det er en rekke faktorer som påvirker afghanernes situasjon i Iran og i hvilken grad de tilpasser seg det iranske storsamfunnet. Professor i demografi Mohammad Jalal Abbasi-Shavazi ved universitetet i Teheran har over tid forsket på den afghanske befolkningen i landet. Ifølge forskeren er migrantens holdninger til egen kulturarv og identitet viktig, men også migrantens orientering mot det storsamfunnet som de nå er en del av. Graden av aksept i det iranske samfunnet og tilknytning til afghanske miljøer er viktige forklaringer på hvorvidt afghanerne er integrert, assimilert, separert eller marginalisert (Abbasi-Shavazi & Sadeghi 2014, s. 4, 5).

⁴ Ifølge en internasjonal NGO (INGO A, samtale i Teheran, november 2017) ønsker iranske myndigheter anerkjennelse fra verdenssamfunnet for den innsatsen som legges ned for afghanske flyktninger og migranter, og for at Irans innsats for afghanere bidrar til å dempe remigrasjon til Europa.

⁵ I 2015 utstedte Irans øverste leder, Ayatollah Khamenei, et dekret om at alle barn i landet, også de som oppholder seg ulovlig i landet, har rett til 12-årig gratis grunnskole.

En migrasjonsforsker (samtale i Teheran, november 2017) anslo at om lag 60 prosent av afghanerne i landet er marginaliserte, mens 40 prosent er velintegrerte og har funnet sin plass i det iranske samfunnet.

En stor andel av de i underkant 4 millioner afghanerne som befinner seg i Iran, lever altså i en marginalisert situasjon. Innenfor denne gruppen, finnes det også afghanere som befinner seg helt på utsiden av det iranske samfunnet. De er nederst på samfunnsstigen, nyter ikke godt av mulighetene det iranske samfunnet gir, og har en løs tilknytning til arbeidsmarkedet.

En del andre har en langt bedre sosioøkonomisk situasjon, har funnet sin plass i det iranske samfunnet og deltar på ulike samfunnsarenaer. Det er afghanere som er engasjert innenfor sivilsamfunn og frivillige organisasjoner innenfor et bredt spekter som kultur, veldedighet og idrett. De har egne studentorganisasjoner og det arrangeres kunstutstillinger. Det finnes både poeter, skuespillere og forfattere blant den afghanske befolkningen.

På universiteter danner iranere solidaritetsnettverk for å støtte de afghanske studentene, men det hender også at iranske medstudenter er kritisk mot afghanere og gir uttrykk for det (samtale med studenter i Teheran, november 2017). Sosiolog Nader Mousavi er selv afghaner og arbeider ved universitetet i Teheran. Mousavi har de siste fem årene observert en endring i iranernes holdning overfor afghanere:

Iranians, particularly the younger generation, are extending sympathy toward Afghan migrants for the hardships they have gone through. More and more Iranians are standing behind Afghan migrants in asserting their rights (Shakib 2017).

2.1.1 Etnisitet og bosted

Den afghanske befolkningen i Iran er etnisk sammensatt; både hazaraer, tadsjikere, pashtunere, balochere og usbekere bor i landet. Hazaraer og tadsjikerne utgjør en betydelig andel av afghanerne i landet (Lifos 2018, s. 19). Majoriteten er imidlertid shiamuslimer og daritalende, og disse er migranter som ikke har tilpasningsproblemer av religiøs eller språklig karakter. Iran er i all hovedsak et shiamuslimsk land med en farsitalende befolkning. Farsi (persisk) og dari er nært beslektede språk, og daritalende afghanere har ikke problemer med å gjøre seg forstått i Iran. Samtidig finnes det afghanerne i landet som er sunnimuslimer, det dreier seg hovedsakelig om pashtunere og usbekere. Dette er grupper som heller ikke nødvendigvis er del av det språklige fellesskapet i det iranske storsamfunnet. Disse gruppene synes å være mindre påvirket av det iranske samfunnet, de lever mer segregert og har en mer konservativ livsførsel enn afghanerne for øvrig (samtale med INGO E i Teheran, november 2017).

På grunn av bosettingsmønsteret er det relativt begrenset kontakt mellom de ulike etniske gruppene. Pashtunerne bor hovedsakelig i de sørlige delene av landet. I provinsen Kerman er eksempelvis om lag åtti prosent av den afghanske befolkningen pashtunere og tadsjikere, nesten ingen hazaraer bor her. Hazaraene bor fortrinnsvis i de nordlige områdene av landet. I Teheran, Esfahan og Mashhad-området utgjør hazaraene mer enn femti prosent av den afghanske befolkningen (samtale med INGO B; INGO C i Teheran, november 2017). Geografisk lokalisering og etnisitet omtales også relativt detaljert i Lifos rapport (2018, s. 16-19.) Det foreligger ingen informasjon som indikerer at det er etniske eller religiøse konflikter mellom afghanerne som er bosatt i Iran.

I motsetning til situasjonen i Pakistan, der en stor andel av afghanerne har bodd i flyktningleire, bor kun tre prosent av afghanerne i Iran i leire. Det er kun personer med gyldig amayesh-kort som har adgang til å bo i leirene (møte med BAFIA⁶ i Mashhad, november 2017). I realiteten bor det også en del udokumenterte personer i leirene (samtale med INGO B i Teheran, november 2017).

Ifølge migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) bor om lag to av tre afghanere i urbane områder, mens om lag tretti prosent bor på landsbygda. I de store byene er det områder hvor afghanerne utgjør en betydelig andel av befolkningen, men også fattige iranere bor i bydelene, i tillegg til migranter fra andre land som Bangladesh og Pakistan. Dette dreier seg om fattige nabolag og semiurbane områder der det er billig å bo. Det er familiens sosioøkonomiske situasjon, og ikke nasjonalitet, som er avgjørende for hvem som bosetter seg i disse områdene. Bydelen Golshahr i Mashhad er eksempel på en slik bydel, hvor om lag 75 prosent av befolkningen er afghanere, de fleste hazaraer (samtale med INGO F i Mashhad; samtale med INGO E i Teheran, november 2017).

Afghanere tar opphold i forlatte gamle hus, enkle bygninger av leire og murstein. De kan ikke kjøpe eller eie hus, og er henvist til leiemarkedet (Evangelista 2017). Dette gjør at bosituasjonen er uforutsigbar og at de ofte må flytte. Ifølge en internasjonal NGO (INGO E, samtale i Teheran, november 2017) leier afghanere store hus, eksempelvis nedlagte lagerbygninger. De bygger ikke nødvendigvis vegger, men skiller rommene ved å bruke tepper. Slike husvære kan romme svært mange mennesker. Hushold og familiestruktur beskrives nærmere i kapittel 6.5.

3. MIGRASJON OG IDENTITET

Utbredt migrasjon og forflytning både innenfor landets territorier og utover landegrensene, er særtrekk ved den afghanske kulturen. Migrasjon har lange tradisjoner i Afghanistan, og regnes som en del av det sosiale og kulturelle landskapet. Forflytning har vært en strategi for å forsørge familien lenge før sikkerhetssituasjonen bidro til økt migrasjon sent på 1970-tallet. En migrasjonsforsker (samtale i Teheran, november 2017) påpekte at dette er en befolkning som er vant til å leve i en usikker situasjon og ta kalkuleerte sjanser – enten det dreier seg om å reise til Europa eller krysse den iransk-afghanske grensen på illegalt vis; «[...] they are migrants and a moving society».

Familiens holdninger og strategier er viktig for hvorvidt den afghanske identiteten opprettholdes ved migrasjon. En voksen, afghansk mann hevdet at det største problemet for afghanerne er når de kommer i en situasjon hvor de risikerer å miste sin afghanske identitet. Selv har han lagt stor vekt på å ta vare på den afghanske kulturen og uttrykte det slik: «Mitt hjem er et lite Afghanistan for meg og mine barn». Der brukes den afghanske dialekten og hans datter bruker dialekten også på skolen (representant for en afghansk organisasjon i Teheran, november 2017).

⁶ BAFIA er iranske myndigheters utlendingsforvaltning, Bureau for Aliens and Foreign Immigration Affairs.

På spørsmål om identitet, hvorvidt de føler seg afghanske eller iranske, svarte afghanske studenter (samtale i Teheran, november 2017) at det er et vanskelig spørsmål å besvare. Selv var de født og oppvokst i Iran. En av dem fortalte at da han var yngre, var den afghanske identiteten sterkere, men at han nå føler seg sterkest knyttet til Iran. Studentene påpekte at deres situasjon er svært forskjellig fra migranter til vestlige land, og hvilke rettigheter og muligheter som der gis. For afghanerne, særlig de som er født og oppvokst i Iran, er det vanskelig å akseptere at de kun er «gjester» og aldri kan bli fullverdige medlemmer av det iranske samfunnet. «Vi ønsker å bli integrert, men vi inviteres ikke inn i samfunnet», uttalte studentene. De mente likevel at det er forskjell på ulike sjikt i befolkningen.

3.1 FØRSTE-, ANDRE- OG TREDJEGENERASJON

Oppholdstid i Iran er antagelig den viktigste forklaringen på endring og forvitring av den opprinnelige, afghanske identiteten. Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) understreket at oppholdstid i Iran og hvorvidt de er født der, er viktige faktorer for den enkeltes oppfatning av egen identitet. Forskeren mente at de som selv har migrert beholder sin afghanske identitet, og deres tilknytning til Afghanistan forblir sterk. Deres barn, andregenerasjonen, har dobbel identitet, både en afghansk og en iransk. Samtidig er de verken afghanske eller iranske, og forskeren viste til at mange i denne kategorien opplever å være i en krevende situasjon. Den doble identiteten kan medføre problemer i begge land; i Afghanistan anses de å være «Iranianized», mens de i Iran anses som afghanske.

Foreldrene til andregenerasjons afghanere ønsker at barna deres skal beholde tilknytningen til hjemlandet. De lærer barna sine om hjemlandets historie, om de siste tiårs væpnede konflikter, og om hvor hard tilværelsen er for de som fortsatt bor i Afghanistan. I tillegg legges det vekt på at denne generasjonen, som aldri har bodd i Afghanistan, skal følge afghanske skikker og dyrke egenskaper som tapperhet, mot og ærlighet (Abbassi-Shavazi et al. 2008, s. 44).

Ifølge migrasjonsforskeren (samtale 2017) er om lag halvparten av den afghanske befolkningen i Iran født i landet. Blant afghanerne som fødes i landet nå, tilhører en del også tredjegerasjon. I møte med afghanske studenter (samtale i Teheran, november 2017), ble det pekt på at situasjonen er særskilt vanskelig for nettopp denne gruppen, den tredje generasjonen. Enkelte av dem har begrenset kunnskap eller forståelse av afghansk samfunn og kultur. De identifiserer seg i større grad med Iran og det iranske samfunnet, de er født og oppvokst i Iran og har tilpasset seg det iranske samfunnet. På den livsreisen har de mistet eller tatt avstand fra den afghanske identiteten. Ifølge studentene er problemet at de heller ikke aksepteres som iranere av verken iranske myndigheter eller samfunnet for øvrig, og de blir aldri fullverdige iranske borgere.

Migrasjonsforskeren (samtale 2017) pekte på at enkelte afghanerne, det gjelder særlig tadsjikerne, har et utseende som gjør at det kan være umulig å skille dem fra den iranske majoritetsbefolkningen. For hazaraer er situasjonen annerledes, de har fysiske særtrekk som gjør at det er enklere å identifisere deres afghanske opphav. Forskeren viste til at han har hørt afghanere på radio som snakker farsi fullstendig uten afghansk aksent, og det er ingenting i språkføringen som avslører at de er afghanere. Som illustrasjon på hvor assimilerte afghanere kan være, viste forskeren til en afghansk skuespiller som har et utseende, aksent og image som gjør at det er umulig å identifisere henne som afghansk.

De iranske demografene Mohammad Jalal Abbasi-Shavazi og Rasoul Sadeghi (2014, s. 13) hevder at både etnisitet og religion bidrar til å forklare graden av tilpasning til det iranske samfunnet. Forskerne viser til eget forskningsmateriale, der det fremgår at det å være shia-muslim dobler sannsynligheten for å bli godt integrert i det iranske samfunnet. Om etnisitet skriver de følgende:

Compared with Hazara, Tajiks were 30 per cent more likely to be assimilated. This confirms our earlier argument that Tajiks have similar physical appearance to Iranians and are able to assimilate into the society.

4. KONTAKT MED NETTVERK I AFGHANISTAN

Afghanere tilhører en kollektivistisk kultur med sterk lojalitet til familie, klan og lokale ledere. Kollektivet står over individets ønsker og behov, og lydighet overfor kollektivets beslutninger er en dyd (Landinfo 2017, s. 7). Kontakt med storfamilie, slekt og nettverk er viktig for afghanere, også for de som bor utenfor landets grenser. Ifølge migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) er det generelle bildet at afghanere i Iran opprettholder tett og nær kontakt med nettverk i hjemlandet, men at omfang av og type kontakt varierer.

Både materielle ressurser og oppholdstid i Iran er faktorer som bidrar til å forklare variasjon i kontaktmønsteret. En student (samtale i Teheran, november 2017) påpekte at det også kommer an på den enkeltes personlighetstrekk. Studenten fortalte at faren er travel, lite sentimentalt anlagt og har begrenset kontakt med slektninger i hjemlandet, mens moren er mer emosjonell og investerer mer i å opprettholde kontakten med familien i Afghanistan.

Landinfos samtalepartnere indikerte at andre, og særlig tredjegerasjons afghanere, som hovedregel ikke opprettholder så nære bånd til slekt og nettverk som de personene som selv har migrert. En student (samtale i Teheran, november 2017) som selv er født i Iran, fortalte at kontakten med slektninger i Afghanistan har blitt mindre hyppig de siste årene. På spørsmål om han, dersom han reiser til Afghanistan, kunne oppsøke familienettverket og be om å få bo der en stund, var likevel svaret et ubetinget ja. Også migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) mente at slektninger ikke avvises dersom de kommer og banker på døren. Samtidig påpekte han at i et langsiktig perspektiv, er det nødvendig at den nyankomne bidrar inn i husholdet med penger eller andre ressurser.

4.1 KOMMUNIKASJONSKANALER

Mange afghanere har bodd i Iran over flere tiår, siden slutten av 1970-tallet. Kommunikasjonsmønsteret har endret seg betydelig i løpet av den tiden. Ifølge en amayesh-registrert afghansk kvinne som arbeider innen kulturfeltet (samtale i Teheran, november 2017), var det på 1980-tallet krevende å holde kontakt med familien. På den tiden var ikke telefonkontakt et alternativ, men afghanerne var kreative og fant andre måter å holde kontakt med hjemlandet. Kvinnen fortalte at hennes familie spilte inn kassetter som de sendte med post til Afghanistan. På den måten fikk de formidlet historier om eget liv og tilværelse til slekt i hjemlandet. De sendte også brev eller kommuniserte via personer som besøkte hjemlandet.

I dag synes telefon å være den viktigste kommunikasjonskanalen. De aller fleste afghanere, både i Iran og Afghanistan, har tilgang til mobiltelefon (samtale med INGO C i Teheran, november 2017). I løpet av de senere årene har også sosiale medier blitt et viktig verktøy for å opprettholde kontakt. Flere samtalepartnere pekte på at sosiale medier har bidratt til å gjøre det enklere å holde regelmessig kontakt med nettverket i Afghanistan. Det er imidlertid ikke alle afghanere, verken i Iran eller Afghanistan, som har tilgang til sosiale medier. Dette er både et spørsmål om økonomiske ressurser og kunnskap. Ifølge en student (samtale i Teheran, november 2017) er det også et spørsmål om generasjoner – de eldste generasjonene benytter ikke sosiale medier fordi de mangler digital kompetanse. Flere av de afghanske samtalepartnerne (samtaler i Teheran, november 2017) understreket imidlertid at selv om hyppig bruk av chat og sosiale medier er viktig for kontakten, kan det aldri kompensere for det å faktisk og fysisk møte slekt og nettverk.

4.2 KUNNSKAP OM NETTVERK I AFGHANISTAN

Ifølge migrasjonsforskeren (november 2017) er det stor variasjon i hvorvidt afghanere i Iran har kunnskap om slekt og nettverk i Afghanistan. Enkelte har, ifølge forskeren, liten kunnskap, mens andre er godt orientert. Det er særlig to faktorer som forklarer denne variasjonen; oppholdstid i Iran og om de har besøkt, eller fått besøk av slekt i Afghanistan.

Flere av informantene hadde aldri besøkt stedet som slekta deres kommer fra. Det kan være flere grunner til dette, som blant annet en vanskelig sikkerhetssituasjon i området, økonomiske årsaker, eller at familien er amayesh-registrert og risikerer å miste statusen dersom iranske myndigheter blir kjent med at de har forlatt landet. Ingen av afghanerne som Landinfo møtte var derimot i tvil om hvilket geografisk område slekta kom fra, eller hvilken etnisk gruppe de tilhører. Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) bekreftet dette; alle afghanere vet hvilken etnisk gruppe eller stamme de tilhører. Selv om kontakten med slektninger i Afghanistan er liten, vet de normalt navnet på nære slektninger som onkler og besteforeldre. Det er mulig at situasjonen for tredjegerasjons afghanere kan være annerledes, i og med at både besteforeldre og andre nære slektninger ofte er bosatt i Iran.

4.3 FORVENTNINGER OM BISTAND FRA NETTVERK

Det afghanske miljøet preges altså av sterke relasjoner og nettverk. En internasjonal NGO beskrev afghanerne som «very networked». Det forventes også at de støtter slektninger som kommer til Iran for å etablere seg der, eller slektninger som er i Iran på gjennomreise på vei til Europa. Afghanerne er en minoritet i Iran, de er solidariske og støtter hverandre, og det gjelder også afghanere som ikke er i slekt (samtale med INGO E i Teheran, november 2017).

Situasjonen i Afghanistan er krevende, både sikkerhetsmessig og humanitært. Mange afghanere ønsker å forlate Afghanistan. En student fortalte at mye av kommunikasjonen med familienettverk i Afghanistan dreier seg om hvordan slektningene skal komme seg ut av landet (samtale i Teheran, november 2017). Familiemedlemmer som oppholder seg utenfor Afghanistans grenser, anses å ha en moralsk forpliktelse til å bistå slekt og nettverk i hjemlandet. Det gjelder også afghanere som bor i Iran. En mann som kom til Iran da han var fem år, nå bosatt i Mashhad, bekreftet dette. Moren, som nå er gammel, kom til Iran og bor ulovlig hos

mannens familie, selv om moren også har nære slektninger i Afghanistan (samtale med lokalansatt afghaner i internasjonal NGO i Mashhad, november 2017).

For den afghanske befolkningen i Iran, som selv er i en krevende økonomisk situasjon, er det vanskelig å imøtekomme forventninger om økonomisk bistand fra slektninger i hjemlandet. En studie med fokus på andregenerasjons afghanere, som riktignok ligger noen år tilbake i tid, viste at førti prosent av respondentene har sendt penger eller gaver til slektninger i Afghanistan (Abbassi-Shavazi et al. 2008, s. 46). Landinfo mener at det er grunn til å tro at denne praksisen ikke er vesentlig endret.

5. BEVEGELSER OVER GRENSEN MELLOM AFGHANISTAN OG IRAN

Det er i utgangspunktet visumplikt og streng grensekontroll for afghanere som reiser til Iran. Grensen mellom Iran og Afghanistan er lang, og selv om iranske myndigheter bruker betydelige ressurser på grensekontroll, er det svært krevende og det er nesten en umulig oppgave å stoppe illegal migrasjon. Som tidligere nevnt, krysser i gjennomsnitt to tusen afghanere grensen hver dag, som omfatter både legale og illegale grensepasseringer.

Afghanere har tilgang til smuglernetverk (EASO 2016, s. 5-6), som ble beskrevet som store, svært godt utviklede og effektive (samtale med INGO C i Teheran, november 2017). Prisen for å bli smuglet over grensen fra Afghanistan til Iran er minimum 140 USD (DRC & 4Mi 2017, s. 3). Prisen avhenger blant annet av destinasjon og transportmiddel. Mange av de deporteres fra Iran til Afghanistan,⁷ kommer tilbake til Iran etter kort tid. De krysser grensen illegalt ved hjelp av smugler.

Det er særlig i de sørlige delene av Iran at det foregår mye smuglervirksomhet. Her er landskapet ugjestmildt og sikkerhetssituasjonen uoversiktlig. Mange afghanere krysser grensen fra den afghanske sørvestlige Nimroz-provinsen, eller reiser til Pakistan og krysser så den iransk-pakistanske grensen. Her hersker det stor lovløshet; mens opprørsgrupper er tilstede her, har myndighetene begrenset tilstedeværelse, og det er mangelfull kontroll ved grenseovergangene (The Guardian 2017; Bjelica 2016).

Migrasjonsviljen blant afghanere er høy. De som krysser grensen er gjerne afghanere som er på vei til Europa og bruker Iran som transittland, men det er også afghanere som tar sikte på å etablere seg i Iran, eller arbeide der en periode. Avtalen mellom Tyrkia og EU i mars 2016 om at migranter som ankommer Hellas, skal returneres til Tyrkia, er godt kjent i den afghanske befolkningen. Det er også den restriktive asylpraksisen overfor afghanere i mange europeiske land. Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) pekte på at det er afghanere bosatt i svært mange land – nesten åtti land – og de holder kontakten med slekt og nettverk i Afghanistan og nærområdene. Dette bidrar til at afghanere er godt orientert om situasjonen i Europa og muligheten for å lykkes i å etablere en trygg tilværelse med lovlig opphold i Europa. Det er på denne bakgrunnen at mange afghanere avventer å gjennomføre en reise til Europa, og Iran fremstår som mer attraktivt. Mange av de om lag to tusen afghanerne

⁷ Tall fra IOM viser at 466 303 personer ble returnert fra Iran til Afghanistan i løpet av 2017 (IOM 2017).

som tar seg inn i Iran daglig, har til hensikt å etablere en tilværelse i Iran, og er ikke på gjennomreise til tredjeland.

5.1 BESØK TIL AFGHANISTAN

Flere av de afghanske samtalepartnerne Landinfo møtte i november 2017, understreket at migrasjon er krevende, og at det mest smertefulle er å forlate landet sitt, familien, slekt og venner. Mange investerer derfor mye i å ha muligheten for å besøke hjemlandet. Det er imidlertid ulike erfaringer med slike besøk. En ung mann og student (Teheran, november 2017) fortalte at hans familie besøkte Afghanistan før amayesh-systemet kom på plass i 2001. Han beskrev førti dager med fest og glede «[...] because the family was together». Dette i motsetning til mannen som hadde gitt opp amayesh-statusen, fått pass og visum, og på den måten kunne besøke Afghanistan legalt. Han beskrev Afghanistan som en ukjent verden; kulturen og folket var ukjent, og selv ble han ydmyket fordi han snakket med iransk aksent. I en kvalitativ studie fra 2008, uttalte andregenerasjons afghanere at de trodde de ville kunne tilpasse seg og bli akseptert når de besøkte Afghanistan. Noen av respondentene hadde allerede vært tilbake, og hadde erfart at de i en tidlig fase ble latterliggjort på grunn av aksent og klær, men at de etter en stund ble akseptert (Abbassi-Shavazi et al. 2008, s. 46).

Kontakten med nettverk i Afghanistan opprettholdes ved at migrantene selv reiser til Afghanistan. Avstanden til Afghanistan er kort, og ifølge en velinformert kilde reiser både personer med lovlig opphold og de som oppholder seg ulovlig i landet, men de benytter ulike metoder og har ulike utfordringer (samtale med INGO D i Teheran, november 2017).

I utgangspunktet kan ikke personer med amayesh-status forlate Iran. Dersom iranske myndigheter blir gjort kjent med at de har reist ut av landet, risikerer de å miste statusen.⁸ Det finnes ikke pålitelig tallmateriale over hvor mange som likevel reiser, men samtalepartnerne mente at mange amayesh-registrerte, men ikke alle, fra tid til annen reiser til Afghanistan. En internasjonal NGO som arbeider med afghanere (INGO E, samtale i Teheran, november 2017) bekreftet at det er utbredt at afghanere, også amayesh-registrerte, reiser til Afghanistan for å feire *Nowruz* (persisk nyttår) i mars, for å delta i andre seremonier eller merkedager, eller for å besøke hjemlandet i løpet av sommeren. De fleste reiser illegalt, og trenger smugler. Smuglerne koster mye penger; den danske flyktninghjelpen oppgir eksempelvis priser mellom 140 USD og 675 USD (DRC & 4Mi 2017, s. 3). Kilder i Iran opplyste at det uansett var billigere å reise illegalt enn legalt med pass og visum fordi det er kostbart å få utstedt maskinlesbart pass og visum (samtale med representant for afghansk organisasjon i Mashhad, november 2017; Lifos 2018, s. 14, 15). Landinfo antar at det mindre utbredt og mer krevende for afghanske kvinner og små barn å krysse grensen illegalt, selv om de reiser sammen med menn.

Også andre kilder bekreftet at det er omfattende reisevirksomhet fra Iran til Afghanistan, og at det ikke er slik at afghanere med amayesh avstår fra å reise i frykt for å miste oppholdstillatelsen. En internasjonal NGO (INGO D, samtale i Teheran, november 2017) fortalte at det er en vanlig strategi at amayesh-registrerte legger igjen amayesh-kortet hjemme, og krysser den afghansk-iranske grensen illegalt. Kilden

⁸ Holdningen til iranske myndigheter er at de som reiser tilbake til Afghanistan, selv om det kun er på besøk eller for en kort periode, ikke lenger har behov for beskyttelse i Iran, og mister derfor statusen som amayesh.

hevdet at mange afghanere opererer med flere identiteter og identitetskort, noe de også benytter når de krysser grensen. Denne antagelsen ble bekreftet av en amayesh-registrert lokalansatt i en annen internasjonal NGO (samtale i Mashhad, november 2017). Han fortalte at etter at amayesh-systemet ble etablert, reiste han på besøk til Afghanistan og søkte om visum der under en annen identitet. På den måten kom han tilbake til Iran, og beholdt sin amayesh-status. Dette har vært svært vanskelig å kontrollere, men fra og med 2018 introduseres biometri i forbindelse med de årlige amayesh-registreringene, slik at det ikke lengre vil være mulig å operere med flere ulike identiteter (INGO A, samtale i Teheran, november 2017).

Om lag 620 000 afghanere i Iran har frasagt seg sin amayesh-status, og oppholder seg heller lovlig i landet på afghansk pass med iransk visum/oppholdstillatelse (Lifos 2018, s. 13). Det er Landinfos inntrykk at mange har gitt avkall på amayesh-statusen, som gir sosiale rettigheter og forutsigbarhet, nettopp for å kunne lovlig reise frem og tilbake mellom Iran og Afghanistan.

Afghanske myndigheter begynte høsten 2017 å utstede det afghanske ID-kortet *tazkera* ved utenriksstasjonene i Iran. Det har aldri før blitt utstedt tazkeraer utenfor Afghanistan. I henhold til den nye afghanske passloven, må tazkera fremlegges for at maskinlesbare pass skal kunne utstedes (samtale med den afghanske ambassaden i Teheran og konsulatet i Mashhad, november 2017). Denne ordningen innebærer at afghanere kan søke om visum fra Iran, og således ikke behøver å reise tilbake til Afghanistan for å frasi seg sin amayesh-staus.

Sammenlignet med de amayesh-registrerte, har afghanere med pass og visum betydelig større bevegelsesfrihet. Dette er antagelig en medvirkende årsak til at såpass mange har endret status. I motsetning til amayesh-registrerte, som trenger en begrenset reisetillatelse (*limited travel permit*) for å krysse provinsgrenser i Iran, kan afghanere med visum reise fritt mellom ulike iranske provinser uten at de må søke om tillatelse fra iranske myndigheters utlendingsforvaltning, Bureau for Aliens and Foreign Immigration Affairs (BAFIA) om tillatelse.⁹ I tillegg kan de lovlig krysse den iransk-afghanske grensen. De kan besøke slekt og familie i Afghanistan, de kan etablere næringsvirksomhet på afghansk jord eller vurdere muligheten for på annen måte å livnære seg i Afghanistan. De trenger kun utreisetillatelse (*exit permit*), som utstedes av politiet, for å forlate Iran på lovlig vis (samtale med INGO D i Teheran, november 2017).

Landinfo har ikke konkret informasjon om i hvilken grad afghanere som oppholder seg ulovlig i Iran, fra tid til annen reiser til Afghanistan for å opprettholde kontakt med nettverk i Afghanistan. Det er imidlertid høyst sannsynlig at mange av de som har oppholdt seg relativt kort tid i Iran, har sterke bånd til Afghanistan og derfor besøker hjemlandet.

5.2 BESØK FRA AFGHANISTAN

En annen måte å opprettholde kontakten med hjemlandet på, er å få besøk av familiemedlemmer fra hjemlandet. Flere afghanere fortalte at familien i Afghanistan besøker dem. For de amayesh-registrerte, kan dette være en hensiktsmessig måte å

⁹ De kan imidlertid ikke reise til områder som av iranske myndigheter er definert som «No Go Areas» for afghanere (e-post fra internasjonal NGO, mars 2018).

holde kontakt med familien (samtale med representant for afghansk organisasjon i Mashhad; samtale med student i Teheran, november 2017).

Det er imidlertid forbundet med relativt høye kostnader å besøke slektninger i Iran med lovlige reisedokumenter. Ifølge en representant for iranske UD (samtale i Teheran, november 2017) utsteder Iran årlig en halv million besøksvisum til afghanske borgere. Det dreier seg primært om ordinære turistvisum og pilegrimsvisum. Majoriteten får turistvisum, og disse utstedes for tre måneder og koster ifølge myndighetsrepresentanten 300 USD. I tillegg påløper kostnader til maskinlesbart pass, som koster om lag 120 USD. Det er afghanere fra de øvre sjikt av befolkningen som har økonomi til å bære slike kostnader. Eventuelt dekkes kostnadene av slektninger i Iran med god økonomi. De afghanske samtalepartnere mente at høye kostnader og lang saksbehandlingstid forklarer hvorfor mange velger å krysse grensen ulovlig, selv om det er mulig å skaffe til veie reisedokumenter (samtale med afghanske organisasjoner i Mashhad, november 2017).

Forutsetningen for å få utstedt visum er at søkeren ikke har en historikk med å oversitte visumfristen, fordi det vil blokkere for muligheten til å få visum ved en senere anledning (samtale med representant for iransk UD i Teheran, november 2017).

6. TILPASNING TIL DET IRANSKE STORSAMFUNNET

Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) mente at tilgang til skolegang og utdanning, sosiale medier og TV-kanaler bidrar til sosiokulturelle endringer. Dersom endringene skjer raskt, skapes motstand og friksjon som kan medføre mistillit mellom generasjoner – en konflikt mellom ønsket om sterk sosial kontroll på den ene siden, og større grad av selvstendighet og selvbestemmelse på den andre siden. Skjer endringene langsommere, er det lettere for folk og samfunn å tilpasse seg. Også i Afghanistan er det endringer i det sosiokulturelle landskapet, men her skjer endringene sakte.

Påvirkningen av det iranske samfunnet og den sosiale mobiliteten er størst for afghanere som tilhører de øvre sjikt av befolkningen; de som har personlige og økonomiske ressurser. Dette segmentet av befolkningen er i stand til å mobilisere ressurser, samt å forhandle innenfor rammen av majoritetssamfunnet. De marginaliserte har ikke dette handlingsrommet. Men selv for de øvre sjikt med utdanning og god økonomi, er den sosiale mobiliteten begrenset på grunn av reguleringer i arbeids- og eiendomsmarkedet. Eksempelvis har utlendinger, herunder afghanere, ikke anledning til å eie fast eiendom i Iran og er henvist til leiemarkedet.¹⁰ Dette gjelder også amayesh-registrerte personer (samtale med INGO B i Teheran, november 2017).

¹⁰ Leiemarkedet er slik at de som betaler et høyt depositum, betaler lavere leie. De fleste afghanere har ikke økonomi til å betale et høyt depositum. Ifølge en NGO i Teheran (NGO B) utgjør husleie den største utgiften for afghanske familier.

6.1 ARBEID OG ARBEIDSMARKEDET

Arbeidsmarkedet for afghanere i Iran er strengt regulert. Amayesh-registrerte har kun anledning til å ta arbeid innen enkelte bransjer. De er i all hovedsak sysselsatt innen byggebransjen eller utfører manuelt dagsarbeid og sesongarbeid. Human Rights Watch (HRW) nevner eksempler som produksjon av murstein, slakting, brenning av søppel, lasting og lossing av lastebiler, steinskjæring og liknende. Det dreier seg om arbeid som er både farlig, dårlig betalt og som iranere ikke vil ha (HRW 2013, s. 71).

En afghansk samtalepartner anslo at en afghaner i gjennomsnitt tjener om lag en million toman i måneden, hvilket tilsvarer i overkant av to tusen norske kroner (samtale med afghanske organisasjoner i Teheran, november 2017). Ifølge en medierapport ligger lønnsnivået noe høyere; afghanerne i Iran tjener om lag 350-400 USD i måneden (Eqbal 2017). Det er uansett slik at afghanere tjener dårligere enn iranere. Samtidig er lønnsnivået i Iran, selv for ufaglært manuelt arbeid, høyere enn i Afghanistan. Mange unge gutter kommer til Iran fra Afghanistan for å arbeide, enten for å bidra til forsørgelsen av familien i Afghanistan eller for å finansiere reise til tredjeland. Ifølge en internasjonal NGO (INGO D, samtale i Teheran, november 2017) kan enslige, unge menn jobbe lange dager og spare deler av lønnen. Mange sender penger til familien i Afghanistan, de tar med oppsparte midler når de reiser hjem, eller de bruker pengene på å reise til tredjeland, eksempelvis til Europa.

Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) beskrev afghanere som tilpasningsdyktige, hardtarbeidende og lojale. De er derfor etterspurt på arbeidsmarkedet. Forskeren mente at generelt er iranske arbeidsgivere velvillig innstilt overfor afghanere, og mange foretrekker afghanske arbeidere. Dette handler delvis om afghanernes mentalitet, men også om at afghanere er billig arbeidskraft, og at det foreligger færre reguleringer og krav til forsikringsordninger i og med at afghanerne hovedsakelig er del av det svarte, uregulerte arbeidsmarkedet.

Dette bidrar til at iranske myndigheter er pragmatiske og i stor grad lar afghanere i fred; jobben må gjøres og iranere er ikke like villige til å ta slikt arbeid. En representant for iranske UD (samtale i Teheran, november 2017) hevdet at iranske myndigheter stort sett ser gjennom fingrene med at afghanerne bor og arbeider ulovlig i landet, såfremt de ikke foretar seg noe kriminelt.

En internasjonal NGO (INGO A, samtale i Teheran, november 2017) bekreftet at myndighetene i begrenset grad aktivt leter etter afghanere som oppholder seg i landet ulovlig. I Mashhad skal det ha forekommet enkelte kontroller og busser skal ha blitt sjekket, men generelt ble risikoen for deportasjon beskrevet som relativt liten. Det er likevel et ubestridt faktum at svært mange deporteres fra Iran til Afghanistan. Ifølge IOM ble mer enn 460 000 personer returnert i løpet av 2017 (IOM 2017).

En internasjonal NGO (INGO A, samtale i Teheran, november 2017) opplyste videre at de har lyktes i å stoppe at barn under 15 år deporteres til Afghanistan, men ga uttrykk for at det er svært vanskelig å få gjennomslag for at enslige ungdommer over 15 år ikke bør deporteres. Human Rights Watch (HRW) har intervjuet barn i alderen 12 til 17 år som har kommet alene til Iran for å arbeide og sende penger hjem til familien i Afghanistan, og ifølge dem, blir flere tusen mindreårige deportert til Afghanistan årlig (HRW 2013, s. 89, 90).

6.2 SKOLE OG UTDANNING

Skole- og utdanningsinstitusjoner er utvilsomt sterke sosialiseringarenaer. Skolegang er en faktor som i seg selv bidrar til mentalitetsendring hos elevene. Barna blir gjennom skolegangen påvirket av det iranske samfunnet, som igjen kan bidra til kulturell avstand mellom de ulike generasjonene. Skolene i Iran er produkt av den islamske republikken, både hva gjelder det faglige innholdet i undervisningen og kjønnssegregerte klasser på grunnskolenivå. Det er signifikante forskjeller på andelen analfabeter blant første- og andregenerasjons afghanere i Iran; tre av fire andregenerasjons afghanere kunne i 2006 lese og skrive, mens det samme var tilfelle for under halvparten av førstegenerasjonen (Abbasi-Shavazi 2012, s. 842).

Afghanere har oppholdt seg i Iran i flere tiår, og har i store deler av tiden hatt tilgang til iranske skoler. De har relativt flittig benyttet seg av adgangen til skolegang. I tiden etter 2001, da Taliban-regimet falt, forsøkte iranske myndigheter å presse afghanerne til å reise hjem. Et av pressvirkemidlene var å etablere barrierer, blant annet av økonomisk karakter, for å hindre de afghanske barna i å gå på skole (samtale med INGO B i Teheran, november 2017). En student (samtale i Teheran, november 2017) fortalte at da han var barn, reflekterte han ikke over at det er forskjell mellom afghanere og iranere. En dag, da han gikk i fjerde eller femte klasse, ble han og broren hentet ut av klasserommet og ble fortalt at de ikke kunne fortsette på skolen fordi de var afghanere. Der og da oppdaget han at han var annerledes og ikke akseptert. Studenten fortalte videre at han fortsatte skolegangen på en skole organisert av det afghanske miljøet. Her ble han kjent med afghansk kultur, og han fikk afghanske venner. De iranske skolekameratene mistet han kontakten med.

Dekretet av 2015 om at barn av ulovlige migranter gis rett til 12-årig gratis grunnskole er lojalt implementert av både sentrale og lokale myndigheter i hele landet.¹¹ Familier som oppholder seg ulovlig i landet, men har barn på skole, er også beskyttet mot deportasjon (samtale med INGO A i Teheran, november 2017). Dette kan i seg selv kan stimulere ulovlige migranter til å sende barna på skole.

Afghaneren og sosiologen Nader Mousavi har drevet skoler for afghanske barn i 19 år. Til avisen *Deutsche Welle* (som gjengitt i Shakib 2017) fortalte han at umiddelbart etter at dekretet var kunngjort, kunne flere hundre afghanske elever begynne på iranske skoler. Dekretet har imidlertid blitt møtt med motstand i enkelte iranske lokalmiljø. Det har vært demonstrasjoner mot afghanere i både Yazd og Kerman. Fortsatt eksisterer enkelte skoler drevet av det afghanske miljøet eller NGOer, men de aller fleste afghanere går nå på iranske skoler med både afghanske og iranske elever. På sikt vil det antagelig kun være barn som bor i flyktningeleirer som går på skoler med kun afghanske elever (samtale med INGO B i Teheran, november 2017).

Bildet er imidlertid ikke helt entydig, og det er en del familier som ikke sender barna på skole. Ifølge en internasjonal NGO i Teheran (INGO B, samtale, november 2017) dreier dette seg primært om fattige familier i rurale områder, som ikke har råd til å prioritere skolegang. Selv om skolen er gratis, må de betale transport og enkelte andre utgifter. Pashtunske elever kan videre ha språkproblemer på iranske, farsitalende skoler. Enda en årsak, er at barna må bidra i forsørgelsen av familiene. Dette gjør seg hovedsakelig gjeldende for fattige familier, hvor barna brukes i lønnsarbeid,

¹¹ Ifølge en NGO (samtale i Teheran, november 2017) måtte afghanere inntil 2015 betale undervisningsavgift for å gå på skole, om lag 70 USD i året.

hjemmebasert arbeid eller supplerer familieøkonomien med gatesalg og liknende. I svært sårbare familier der den voksne hovedforsørgeren har mistet arbeidet, blitt syk eller på annet vis er forhindret fra å arbeide, kan sågar barn være hovedforsørgere.

Mens mange familier benytter seg av retten til skolegang og sender barna – også jenter – på skole, og til tross for at de fleste jenter fullfører grunnskolen, finnes det også familier som tar jentene ut av skolen når de nærmer seg puberteten, ofte etter sjettede klasse (samtale med INGO F i Mashhad, november 2017). Sosial kontroll, beskyttelse av jentebarn og at familiene ikke ser verdien av skolegang, er faktorer som kan bidra til at jenter ikke fullfører grunnskolen. I enkelte afghanske miljøer, særlig blant pashtunere og usbekere, hersker en oppfatning om at skolegang ikke er viktig for jenter. Samtidig finnes en frykt for at jentebarna kan bli for påvirket av det iranske samfunnet hvis de går på skole (samtale med INGO E i Teheran, november 2017).

Det er krav om at førstegangs studentvisum søkes fra Afghanistan (samtale med INGO D, november 2017). Det er imidlertid tilstrekkelig å reise til Herat, en mulighet som flere benytter. Studentene som Landinfo møtte, hadde kun vært i Herat da de fikk studentvisum. Både kvinner og menn kan få studentvisum, som utstedes for ett eller tre år. Ifølge en representant for iranske UD (samtale i Teheran, november 2017) er studentvisum gratis. Det er imidlertid ikke gratis for afghanere å studere i Iran, og ifølge en internasjonal NGO (INGO B, samtale i Teheran, november 2017) må alle utlendinger, herunder afghanere, betale en avgift for å studere. Avgiften varierer mellom ulike fag og universitet. Det ble antydning at avgiften i gjennomsnitt er i størrelsesorden 200-500 USD. Det var tidligere krav om retur til Afghanistan etter avsluttet utdanning for å bidra i gjenoppbyggingen av landet. Ifølge BAFIA i Mashhad (samtale, november 2017) er kravet om retur nå opphevet. Kvinner har aldri vært omfattet av kravet om retur. De fleste universiteter er ikke kjønnssegregerte, her studerer begge kjønn sammen.

6.3 HUSHOLD OG FAMILIESTRUKTUR

Storfamilien er den sentrale enheten i Afghanistan, og ofte bor storfamilien sammen i et felles hushold (se blant annet Landinfo 2017, s. 8). For afghanere i Iran er storfamilien fortsatt viktig, og selv om det er mindre utbredt her enn i Afghanistan, er det også her vanlig at storfamilien og flere generasjoner bor sammen. En internasjonal NGO i Mashhad (INGO F, samtale november 2017) forklarte at de afghanske husholdningene består av både kjernefamilier og storfamilier. En kjernefamilie betegnes som en «moderne familie», men et hushold bestående av en storfamilie går under betegnelsen «tradisjonell familie».

Mens et gjennomsnittlig afghansk hushold i Afghanistan består av 7,8 personer (Landinfo 2017, s. 8), er tilsvarende tall for afghanere i Iran lavere, i underkant av seks personer. Bakgrunnen for dette er antagelig sammensatt – både at afghanske kvinner i Iran føder færre barn enn i Afghanistan og at det kun er deler av storfamilien som har migrert til Iran. Hazaraene ligger under gjennomsnittet, mens pashtunerne ligger betydelig over gjennomsnittet (samtale med INGO B; INGO C i Teheran, november 2017).

I og med at familienettverkene er mindre i Iran enn hva tilfellet er i Afghanistan, kan det medføre at merkedager og høytider som persisk nyttår, Nouruz, og Eid feires ulikt i de to landene. Feiringen i Iran foregår ofte i mindre skala i og med at den eldste

generasjonen ofte mangler, i tillegg til søsken, fettere og deres barn (Abbassi-Shavazi et al. 2008, s. 47).

Det er grunn til å tro at pashtunerne, som regnes for å være den mest konservative etniske gruppen, i større grad enn andre grupper opprettholder de tradisjonelle strukturene knyttet til kjønnsroller, ekteskap og familiemønster.

Selv om familiestrukturene endres, er det likevel viktig å understreke at respekten for familien som institusjon er svært sterk. Det er ikke slik at familien har fått mindre betydning, men den spiller en annen rolle (samtale med migrasjonsforsker i Teheran, november 2017).

6.3.1 Kvinner

I Afghanistan er det mennenes oppgave å forsørge familiens medlemmer, mens kvinnene er ansvarlig for den daglige driften av storfamilien. Få kvinner har lønnet arbeid utenfor hjemmet. Yrkesaktiviteten blant afghanske kvinner i Iran er betydelig høyere enn i Afghanistan, særlig hva gjelder yngre kvinner og kvinner som er oppvokst i Iran. Eldre kvinner, som selv har migrert, har mindre tilknytning til arbeidsmarkedet (samtale med INGO D i Teheran, november 2017).

I mange tilfeller er det nødvendig at kvinnen tar lønnet arbeid for å bidra til forsørgelsen av familien, det kan også være tilfelle for førstegenerasjons migranter. Det gjelder også for de amayesh-registrerte; mannens arbeidstillatelse koster mye og mennene har kun tilgang til manuelle og dårlig betalte jobber. For enkelte kvinner er arbeidet hjemmebasert, eksempelvis teppeveving, pakking av safran eller skreddervirksomhet, men det er også kvinner som arbeider i produksjonsbasert arbeid utenfor hjemmet (samtale med INGO F i Mashhad, november 2017).

Ifølge studenter som Landinfo møtte (samtale i Teheran, november 2017) er kjønnsrollemønsteret innad i familien lite endret. Studentene mente imidlertid at i enkelte familier, primært i det utdannede sjiktet i befolkningen, forekommer det at mannen hjelper kvinnen med husarbeid. Selv hadde de ikke erfart at egen far bisto med husarbeid, men de hadde opplevd at faren involverte moren og andre familiemedlemmer når viktige beslutninger skulle fattes.

En av samtalepartnerne (INGO E i Teheran, november 2017) bemerket at manglende tilgang til kvinnelige leger kan bidra til at kvinner ikke får helsehjelp, blant annet i forbindelse med fødsel. Dette er ikke et universelt problem, og er ifølge samtalepartneren mest utbredt blant nyankomne usbekere og pashtunere.

Landinfos generelle inntrykk er at kvinner er motvillige til å returnere til Afghanistan, noe som indikerer at de opplever å ha høyere grad av livskvalitet i Iran, antagelig primært knyttet til sikkerhet og frihet.

6.3.2 Kvinneledede hushold (female-headed household)

Det er mange kvinneledede hushold blant afghanere i Iran; i underkant av ti prosent av de afghanske husholdene i landet skal være ledet av kvinner (samtale med INGO B; INGO C i Teheran, november 2017). Delegasjonen forsøkte å bringe på det rene hvordan kildene definerte et kvinneledet hushold – er det kvinner som bor alene, eller betyr det at kvinnen er familiens hovedforsørger? I de fleste tilfellene synes betegnelsen å være uttrykk for at kvinnen er hovedforsørger.

Ifølge en internasjonal NGO (INGO F samtale i Mashhad A, november 2017) kan det være flere grunner til at kvinnen er familiens forsørger; ektemannen er gammel eller død, kvinnen er skilt eller mannen har forlatt henne. Slike hushold kan inneholde menn, men det forekommer også at kvinner lever alene med små barn. I motsetning til Afghanistan, er det i Iran sosialt akseptert at kvinner innenfor disse kategoriene bor alene. Det er imidlertid ikke aksept for at unge, ugifte kvinner bor alene. De bor som hovedregel i sin fars hus inntil de gifter seg (samtale med studenter i Teheran, november 2017).

Konsulen ved det afghanske konsulatet i Mashhad (samtale, november 2017) uttrykte bekymring over kvinner og barn som har blitt forlatt av sine ektemenn. Ofte har disse kvinnene hatt menn som har reist til Europa, fått oppholdstillatelse der, men som ikke tar ansvar for familien som ble igjen i Iran. Dette setter kvinnene i en svært vanskelig situasjon, og det er vanskelig for dem å få skilsmisse. Ifølge konsulen er dette et stort problem, som berører om lag 24 000 barn i Khorasan-provinsen.

Flere NGOer har prosjekter rettet inn mot sårbare grupper, herunder kvinneledede hushold. En organisasjon i Mashhad tilbyr husvære til slike hushold, men når eldste sønn fyller 15 år, anses de ikke lenger for å være sårbare – da har husholdet fått en mannlig forsørger og beskytter (samtale med INGO G i Mashhad, november 2017).¹²

Landinfo besøkte en afghansk kvinne i Golshahr, Mashhad, som bodde alene sammen med tre mindreårige barn. Mannen hadde blitt deportert til Afghanistan noen måneder tidligere, og kvinnen opplyste at de ikke hadde annen familie eller slekt i området. Hun hadde kontakt med sin ektefelle i nord-Afghanistan på telefon. Den eldste sønnen gikk på skole. Kvinnen oppholdt seg ulovlig i Iran, hadde ikke lønnet arbeid og var i en svært vanskelig situasjon. På tross av den krevende situasjonen, valgte hun å bli værende i Iran fremfor å reise tilbake til storfamilien i Afghanistan. Kvinnen og hennes barn mottok støtte fra en internasjonal NGO som bistår særlig sårbare familier. Landinfo besøkte også en skilt kvinne som bodde i en leilighet sammen med sin mindreårige datter. Kvinnen er amayesh-registrert og forsørger seg selv og datteren, gjennom arbeid som syerske.

Enkelte enker og skilte kvinner er ikke i stand til å forsørge seg selv. Dersom de ikke har familie eller slekt som tar ansvar for dem, kan de komme i en meget vanskelig situasjon. Hvis kvinnen er amayesh-registrert, kan hun motta støtte fra iranske myndigheter. Veldedige organisasjoner og NGOer bistår også særlig sårbare hushold, blant annet med kontantutbetalinger til å dekke utgifter til mat, strøm og liknende, men dette er ingen langsiktig løsning. Ifølge en internasjonal NGO (INGO F, samtale i Mashhad, november 2017) kan situasjonen for slike sårbare kvinner, skilte og enker, resultere i at de ikke ser annen utvei enn å gifte seg på nytt.

6.4 TRADISJONER OG EKTESKAPSINNGÅELSE

Migrasjonsforskeren påpekte at migrasjon kan medføre endringer i holdninger til og bruk av hijab, yrkesaktivitet og bevegelsesfrihet for kvinner – mens holdninger til ekteskap og ekteskapsmønster tar lenger tid å endre (samtale i Teheran, november 2017).

¹² Religiøs myndighetsalder er 15 år for gutter i Iran. Ved fylte 15 år kan gutter inngå ekteskap og anses som voksne strafferettslig sett.

Iran er et mindre kjønnssegregert samfunn enn Afghanistan. Ifølge en internasjonal NGO (INGO F, samtale i Mashhad, november 2017) er det arenaer hvor unge kvinner og menn kan ha kontakt, både i det offentlige rom, på arbeidsplasser og utdanningsinstitusjoner. I Afghanistan er den sosiale kontrollen sterkere og det er begrenset med arenaer hvor ungdom kan møtes, slik at ungdommenes mulighet til å påvirke valg av ektefelle i de fleste tilfeller er svært liten (se blant annet Landinfos notat om ekteskap, 2014).

Førstegenerasjon migranter opprettholder i stor grad holdningene fra hjemlandet og handler deretter. De forventer at neste generasjon skal følge de samme tradisjonene. Foretrukket ekteskapspartner er slektning eller familiemedlem av nære bekjente. Ifølge forsker og demograf Abbasi-Shavazi (2012, s. 846, 848, 849)¹³ utfordres holdningene av representantene for andregenerasjon, som ifølge Abbasi-Shavazis undersøkelser hadde forventinger om i større grad å kunne påvirke valg av ektefelle. Av de gifte respondentene som deltok i undersøkelsen var likevel 72 prosent gift med en slektning, hvilket indikerer at tradisjoner i stor grad opprettholdes også blant andregenerasjons afghanere. Kvinner rapporterte å ha mindre påvirkning på valg av ektefelle enn menn. Respondentene ga ikke uttrykk for tiltro til kjærlighetsekteskap, og forelskelse ble beskrevet som midlertidig, foranderlig og et hinder for rasjonell vurdering av kandidatens egnethet.

Migrasjonsforskeren hevdet i samtale med Landinfo (november 2017) at botid i Iran påvirker ekteskapsmønsteret blant afghanere, og at andregenerasjons afghanere er mer involvert i beslutningen om valg av ektefelle enn førstegenerasjon. Hans kvalitative forskning indikerer at en andel av afghanere som er født i Iran deltar i valg av ektefelle. Graden av påvirkning varierer, og det er familiene som i de fleste tilfeller har det siste og avgjørende ordet, men de unge kan ifølge forskeren argumentere og kompromisse, noen ganger trenere og utsette beslutningene. Ungdommer kan til en viss grad ha kontakt med hverandre og møtes, men det er ikke rom for at de kan gifte seg uten at familien samtykker i ekteskapsinngåelsen og at det fremstår som et arrangert ekteskap.

Studentene (samtale i Teheran, november 2017) understreket at den store majoriteten av ekteskapene som inngås mellom afghanere i Iran, inngås på bakgrunn av avtale mellom to storfamilier uten at synspunktene til den kommende brud og brudgom tillegges avgjørende vekt. Studentene mente videre at det i slike spørsmål er et betydelige skille mellom familier med utdanning og ressurser på den ene siden og familier uten personlige og økonomiske ressurser på den andre. De utdannede familiene er mer tilbøyelige til å involvere den kommende brud og brudgom i beslutningsprosessen, og mest sannsynlig er det da gutten som får delta og får uttale seg. Ifølge studentene vil det alltid være lettere for familiene å komme til enighet dersom de kjenner til hverandre og det er en gjensidig tillit mellom partene. Dersom en av partene er nølende, kan saken løses gjennom forhandlinger, og ved at det legges penger på bordet.

En av studentene fortalte at han selv hadde funnet kvinnen han ønsket å gifte seg med. De involverte familiene kjente ikke hverandre, noe som vanskeliggjorde og forsinket prosessen, men guttens far hadde til slutt gitt sin aksept. På spørsmål om hva studenten

¹³ Det kan stilles spørsmål ved i hvor stor grad resultatene av utvalgsundersøkelsen er representative. Forskerens utvalg var relativt begrenset, mindre enn hundre respondenter, og en stor andel av respondentene hadde universitetsgrad (Abbasi-Shavazi 2012).

hadde gjort dersom faren ikke godtok ekteskapet, svarte han «Jeg ville forsøkt å overtale han, min far er svært viktig for meg». Studenten forklarte at dersom faren sier nei, kommer det ikke til ekteskapsinngåelse. Bakgrunnen for dette er blant annet formalkravene for å inngå et muslimsk ekteskap – fedrene spiller en sentral rolle ved gjennomføringen av ekteskapsseremonien (*nikah-seremonien*). Brudeparet må være representert gjennom to mannlige vitner som vanligvis er fedrene til brudeparet. Hvis faren ikke gir sin tilslutning til ekteskapsinngåelsen, er det vanskelig å gjennomføre vielsen på legalt vis, selv om den afghanske ambassaden i Teheran har uttalt (samtale, november 2017) at det forekommer at andre enn foreldrene er vitner. Det skjer, men kun unntaksvis og med store vanskeligheter, at par gifter seg uten de respektive storfamilienes samtykke. Det er også enkelte forelskede par som velger å flykte (*run away couples*) (samtale med studenter i Teheran, november 2017).

Det foreligger ikke pålitelig statistikk eller tallmateriale som belyser hvor mange afghanere i Iran som henter ektefelle i hjemlandet. Abbasi-Shavazi (2012) viser til at ektefeller hentes fra Afghanistan, men heller ikke han anslår omfanget. Ifølge forskeren er det mest vanlig at kvinner hentes som ektefelle.

For de etablerte afghanerne med lovlig opphold i Iran, synes det å være mindre utbredt å hente ektefelle fra hjemlandet. Studentene (samtale i Teheran, november 2017) kjente kun til få slike tilfeller. De pekte på at for amayesh-registrerte afghanere kan det medføre store problemer å hente ektefelle fra Afghanistan, fordi ektefellen ikke har mulighet til å få legalisert oppholdet, og barn av ekteparet heller ikke får lovlig opphold. Dette er imidlertid hensyn som ikke er relevante for de som er ulovlig i landet.

Migrasjonsforskeren (samtale i Teheran, november 2017) hevdet at ekteskapsmarkedet for afghanere i Iran har utvidet seg. Det er en betydelig afghansk befolkning i mange vestlige og europeiske land. Mange av disse foretrekker en ektefelle som er født og oppvokst i Iran. De er bedre utdannet og er mer tilpasningsdyktige til europeiske samfunn.

Tallmateriale om ekteskapsalder understøtter at andregenerasjons afghanere påvirkes av majoritetsbefolkningens ekteskapsmønster, selv om ekteskapsalder for den afghanske andregenerasjonen er betydelig lavere enn blant den iranske befolkningen (Abbasi-Shavazi 2012, s. 854). Likevel viser forskning en endring i ekteskapsalder; for andregenerasjon var den 25,4 og 22 år for henholdsvis menn og kvinner. Førstegenerasjon kvinner var gjennomsnittlig 19 år da de inngikk ekteskap (samtale med migrasjonsforsker i Teheran, november 2017). En internasjonal NGO (INGO F, samtale i Mashhad, november 2017) som yter bistand til afghanere, primært de som er i landet ulovlig, hadde en annen oppfatning. Basert på organisasjonens erfaring, blir de fleste jenter gift når de er om lag 15-16 år gamle, men representanten for organisasjonen understreket imidlertid at dette i stor grad avhenger av familiens økonomiske situasjon. Økonomisk privilegerte familier er mer tilbøyelige til å prioritere skolegang og utdanning, også for familiens jenter, og dermed øker ekteskapsalderen.

Ekteskapskontrakten (*nikah-kontrakten*) er ikke i seg selv et viktig dokument, og den må ikke legges frem som dokumentasjon når afghanere eksempelvis skal leie bolig eller inngå andre sivilrettslige avtaler.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abbasi-Shavazi, M. J. & Sadeghi, R. (2014). Socio-cultural Adaptation of Second-generation Afghans in Iran. *International Migration*, 53(6), 89-110. Tilgjengelig fra <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/imig.12148/full> [lastet ned 17. januar 2018]
Betalingstjeneste.
- Abbasi-Shavazi, M. J. (2012, 25. desember). Marriages and Family formation of the Second-Generation Afghans in Iran: Insight from a Qualitative Study. *International Migration Review*, 46(4), 828-860. Tilgjengelig fra <http://onlinelibrary.wiley.com/wol1/doi/10.1111/imre.12002/full> [lastet ned 7. mars 2018]
Betalingstjeneste.
- Abbasi-Shavazi, M.J., Glazebrook, D., Jamshidiha, G., Mahmoudian, H. & Sadeghi, R. (2008, april). *Second-generation Afghans in Iran: Integration, Identity and Return*. Teheran: Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU). Tilgjengelig fra <https://areu.org.af/wp-content/uploads/2016/01/823E-Second-Generation-Afghans-in-Iran-CS-2008.pdf> [lastet ned 8. mars 2018]
- Bjelica, J. (2016, 18. mai). Deciding to leave Afghanistan (2): The routes and the risks. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/deciding-to-leave-afghanistan-2-the-routes-and-the-risks/> [lastet ned 17. januar 2018]
- DRC, dvs. Danish Refugee Council & 4Mi, dvs. Mixed Migration Monitoring Mechanism Initiative (2017, februar). *Smuggling Networks*. København: DRC. Tilgjengelig fra <http://www.regionalmms.org/caswa/Regional%20Migration%20Trends%20February%202017.pdf> [lastet ned 17. januar 2018]
- EASO, dvs. European Asylum Support Office (2016, mai). *Afghanistan Country Intelligence Report*. Malta: EASO. [Rapporten er ikke tilgjengelig på internett.]
- Eqbal, S. (2017, 24. juli). Afghan Migrant workers in Iran: Continuing struggle and exploitation. *Zamaneh media*. Tilgjengelig fra <https://en.radiozamaneh.com/articles/afghan-migrant-workers-in-iran-continuing-struggle-and-exploitation/> [lastet ned 23. mars 2018]
- Evangelista, J. (2017, 12. september). Afghans in Iran: No SIM card, no house, no rights. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/fr/node/65986> [lastet ned 7. mars 2018]
- Glazebrook, D. & Abbasi-Shavazi, M. J. (2007, april). Being Neighbors to Imam Reza: Pilgrimage Practices and Return Intention of Hazara Afghans living in Mashhad, Iran. *Iranian Studies*, 40(2), 187-201. Tilgjengelig fra <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00210860701269535?needAccess=true> [lastet ned 7. mars 2018]
Betalingstjeneste.
- The Guardian (2017, 26. april). Militants kill 10 Iranian border guards in attack on frontier with Pakistan. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/26/militants-kill-ten-iranian-border-guards-in-attack-on-frontier-with-pakistan> [lastet ned 17. januar 2018]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2013). *Unwelcome Guests. Iran's Violation of Afghan Refugee and Migrant Rights*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/iran1113_forUpload_0.pdf [lastet ned 7. mars 2018]
- IOM (2017). *Return of Undocumented Afghans (Weekly Situation Report 24-30 December 2017)*. Kabul: IOM. Tilgjengelig fra http://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-

[return_of_undocumented_afghans- situation_report- 24 - 30_dec_2017.pdf](#) [lastet ned 17. januar 2018]

- Landinfo (2017, 19. september). *Temanotat Afghanistan: Nettverk*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3599/1/3599_1.pdf [lastet ned 24. januar 2018]
- Landinfo (2018, 16. april). *Respons Iran/Afghanistan: Formelle forhold knyttet til ekteskap og skilsmisse blant afghanske borgere i Iran*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3694/1/3694_1.pdf [lastet ned 16. april 2018]
- Lifos, dvs. Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet (10. april 2018). *Aghaner i Iran, versjon 3.0*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41112> [lastet ned 10. april 2018]
- Shakib, S. (2017, 22. september). How can Iran educate a million Afghan refugees? *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.com/en/how-can-iran-educate-a-million-afghan-refugees/a-40640770> [lastet ned 7. mars 2018]

Muntlige kilder

- Afghanske organisasjoner, samtale i Mashhad november 2017.
- Afghanske organisasjoner, samtale i Teheran november 2017.
- Afghanske studenter, samtale i Teheran november 2017.
- BAFIA, dvs. Bureau for Aliens and Foreign Immigration Affairs, samtale i Mashhad 22. november 2017.
- Den afghanske ambassaden, samtale i Teheran 13. november 2017.
- Det afghanske generalkonsulatet i Mashhad, samtale 20. november 2017.
- INGO A, dvs. International non-governmental organization A, samtale i Teheran, november 2017.
- INGO B, samtale i Teheran november 2017.
- INGO C, samtale i Teheran november 2017.
- INGO D, samtale i Teheran november 2017.
- INGO E, samtale i Teheran november 2017.
- INGO F, samtale i Mashhad november 2017.
- INGO G, samtale i Mashhad november 2017.
- INGO i Teheran, e-post mars 2018.
- Iransk UD, samtale i Teheran 14. november 2017.
- Kvinneledet hushold A, hjemmebesøk i Mashhad november 2017.
- Kvinneledet hushold B, hjemmebesøk i Mashhad november 2017.
- Lokalansatt afghaner i internasjonal NGO, samtale i Mashhad november 2017.
- Migrasjonsforsker, samtale i Teheran november 2017.